Correctievoorschrift VWO

2017

tijdvak 2

Nederlands

Het correctievoorschrift bestaat uit:

- 1 Regels voor de beoordeling
- 2 Algemene regels
- 3 Vakspecifieke regels
- 4 Beoordelingsmodel
- 5 Aanleveren scores
- 6 Bronvermeldingen

1 Regels voor de beoordeling

Het werk van de kandidaten wordt beoordeeld met inachtneming van de artikelen 41 en 42 van het Eindexamenbesluit VO.

Voorts heeft het College voor Toetsen en Examens op grond van artikel 2 lid 2d van de Wet College voor toetsen en examens de Regeling beoordelingsnormen en bijbehorende scores centraal examen vastgesteld.

Voor de beoordeling zijn de volgende aspecten van de artikelen 36, 41, 41a en 42 van het Eindexamenbesluit VO van belang:

- De directeur doet het gemaakte werk met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen en het proces-verbaal van het examen toekomen aan de examinator. Deze kijkt het werk na en zendt het met zijn beoordeling aan de directeur. De examinator past de beoordelingsnormen en de regels voor het toekennen van scorepunten toe die zijn gegeven door het College voor Toetsen en Examens.
- De directeur doet de van de examinator ontvangen stukken met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen, het proces-verbaal en de regels voor het bepalen van de score onverwijld aan de directeur van de school van de gecommitteerde toekomen. Deze stelt het ter hand aan de gecommitteerde.

- De gecommitteerde beoordeelt het werk zo spoedig mogelijk en past de beoordelingsnormen en de regels voor het bepalen van de score toe die zijn gegeven door het College voor Toetsen en Examens.

 De gecommitteerde voegt bij het gecorrigeerde werk een verklaring betreffende de verrichte correctie. Deze verklaring wordt mede ondertekend door het bevoegd gezag van de gecommitteerde.
- 4 De examinator en de gecommitteerde stellen in onderling overleg het behaalde aantal scorepunten voor het centraal examen vast.
- Indien de examinator en de gecommitteerde daarbij niet tot overeenstemming komen, wordt het geschil voorgelegd aan het bevoegd gezag van de gecommitteerde. Dit bevoegd gezag kan hierover in overleg treden met het bevoegd gezag van de examinator. Indien het geschil niet kan worden beslecht, wordt hiervan melding gemaakt aan de inspectie. De inspectie kan een derde onafhankelijke corrector aanwijzen. De beoordeling van deze derde corrector komt in de plaats van de eerdere beoordelingen.

2 Algemene regels

Voor de beoordeling van het examenwerk zijn de volgende bepalingen uit de regeling van het College voor Toetsen en Examens van toepassing:

- De examinator vermeldt op een lijst de namen en/of nummers van de kandidaten, het aan iedere kandidaat voor iedere vraag toegekende aantal scorepunten en het totaal aantal scorepunten van iedere kandidaat.
- Voor het antwoord op een vraag worden door de examinator en door de gecommitteerde scorepunten toegekend, in overeenstemming met het bij de toets behorende correctievoorschrift. Scorepunten zijn de getallen 0, 1, 2, ..., n, waarbij n het maximaal te behalen aantal scorepunten voor een vraag is. Andere scorepunten die geen gehele getallen zijn, of een score minder dan 0 zijn niet geoorloofd.
- 3 Scorepunten worden toegekend met inachtneming van de volgende regels:
 - 3.1 indien een vraag volledig juist is beantwoord, wordt het maximaal te behalen aantal scorepunten toegekend;
 - 3.2 indien een vraag gedeeltelijk juist is beantwoord, wordt een deel van de te behalen scorepunten toegekend in overeenstemming met het beoordelingsmodel;
 - 3.3 indien een antwoord op een open vraag niet in het beoordelingsmodel voorkomt en dit antwoord op grond van aantoonbare, vakinhoudelijke argumenten als juist of gedeeltelijk juist aangemerkt kan worden, moeten scorepunten worden toegekend naar analogie of in de geest van het beoordelingsmodel;
 - 3.4 indien slechts één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, wordt uitsluitend het eerstgegeven antwoord beoordeeld;
 - 3.5 indien meer dan één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, worden uitsluitend de eerstgegeven antwoorden beoordeeld, tot maximaal het gevraagde aantal;
 - 3.6 indien in een antwoord een gevraagde verklaring of uitleg of afleiding of berekening ontbreekt dan wel foutief is, worden 0 scorepunten toegekend tenzij in het beoordelingsmodel anders is aangegeven;

- 3.7 indien in het beoordelingsmodel verschillende mogelijkheden zijn opgenomen, gescheiden door het teken /, gelden deze mogelijkheden als verschillende formuleringen van hetzelfde antwoord of onderdeel van dat antwoord;
- 3.8 indien in het beoordelingsmodel een gedeelte van het antwoord tussen haakjes staat, behoeft dit gedeelte niet in het antwoord van de kandidaat voor te komen;
- 3.9 indien een kandidaat op grond van een algemeen geldende woordbetekenis, zoals bijvoorbeeld vermeld in een woordenboek, een antwoord geeft dat vakinhoudelijk onjuist is, worden aan dat antwoord geen scorepunten toegekend, of tenminste niet de scorepunten die met de vakinhoudelijke onjuistheid gemoeid zijn.
- 4 Het juiste antwoord op een meerkeuzevraag is de hoofdletter die behoort bij de juiste keuzemogelijkheid. Voor een juist antwoord op een meerkeuzevraag wordt het in het beoordelingsmodel vermelde aantal scorepunten toegekend. Voor elk ander antwoord worden geen scorepunten toegekend. Indien meer dan één antwoord gegeven is, worden eveneens geen scorepunten toegekend.
- 5 Een fout mag in de uitwerking van een vraag maar één keer worden aangerekend, tenzij daardoor de vraag aanzienlijk vereenvoudigd wordt en/of tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
- 6 Een zelfde fout in de beantwoording van verschillende vragen moet steeds opnieuw worden aangerekend, tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
- Indien de examinator of de gecommitteerde meent dat in een examen of in het beoordelingsmodel bij dat examen een fout of onvolkomenheid zit, beoordeelt hij het werk van de kandidaten alsof examen en beoordelingsmodel juist zijn. Hij kan de fout of onvolkomenheid mededelen aan het College voor Toetsen en Examens. Het is niet toegestaan zelfstandig af te wijken van het beoordelingsmodel. Met een eventuele fout wordt bij de definitieve normering van het examen rekening gehouden.
- 8 Scorepunten worden met inachtneming van het correctievoorschrift toegekend op grond van het door de kandidaat gegeven antwoord op iedere vraag. Er worden geen scorepunten vooraf gegeven.
- 9 Het cijfer voor het centraal examen wordt als volgt verkregen. Eerste en tweede corrector stellen de score voor iedere kandidaat vast. Deze score wordt meegedeeld aan de directeur. De directeur stelt het cijfer voor het centraal examen vast op basis van de regels voor omzetting van score naar cijfer.
- NB1 Het College voor Toetsen en Examens heeft de correctievoorschriften bij regeling vastgesteld. Het correctievoorschrift is een zogeheten algemeen verbindend voorschrift en valt onder wet- en regelgeving die van overheidswege wordt verstrekt. De corrector mag dus niet afwijken van het correctievoorschrift.
- NB2 Het aangeven van de onvolkomenheden op het werk en/of het noteren van de behaalde scores bij de vraag is toegestaan, maar niet verplicht.
 Evenmin is er een standaardformulier voorgeschreven voor de vermelding van de scores van de kandidaten.
 Het vermelden van het schoolexamencijfer is toegestaan, maar niet verplicht.

Binnen de ruimte die de regelgeving biedt, kunnen scholen afzonderlijk of in gezamenlijk overleg keuzes maken.

NB3 Als het College voor Toetsen en Examens vaststelt dat een centraal examen een onvolkomenheid bevat, kan het besluiten tot een aanvulling op het correctievoorschrift. Een aanvulling op het correctievoorschrift wordt zo spoedig mogelijk nadat de onvolkomenheid is vastgesteld via Examenblad.nl verstuurd aan de examensecretarissen.

Soms komt een onvolkomenheid pas geruime tijd na de afname aan het licht. In die gevallen vermeldt de aanvulling:

NB

Als het werk al naar de tweede corrector is gezonden, past de tweede corrector deze aanvulling op het correctievoorschrift toe.

Een onvolkomenheid kan ook op een tijdstip geconstateerd worden dat een aanvulling op het correctievoorschrift te laat zou komen.

In dat geval houdt het College voor Toetsen en Examens bij de vaststelling van de N-term rekening met de onvolkomenheid.

3 Vakspecifieke regels

Voor dit examen kunnen maximaal 74 scorepunten worden behaald.

Voor dit examen zijn de volgende vakspecifieke regels vastgesteld:

1 Correct taalgebruik wordt getoetst bij alle antwoorden van de kandidaat op open vragen.

Voor incorrecte formuleringen en onjuist taalgebruik worden maximaal 4 scorepunten in mindering gebracht. Onder incorrecte formuleringen en onjuist taalgebruik moet worden verstaan: spelfouten, verkeerd woordgebruik en fouten in de zinsbouw inclusief verkeerde woordvolgorde.

Herhaalde fouten dienen als afzonderlijke fouten te worden geteld.

De aftrekpunten voor incorrecte formuleringen en onjuist taalgebruik dienen los van de inhoudelijke beoordeling te worden geregistreerd. Ze vormen de laatste beoordelingscomponent van het correctievoorschrift.

Voor fouten met betrekking tot incorrecte formuleringen en onjuist taalgebruik dienen volgens onderstaande aftrekregeling in totaal maximaal 4 scorepunten in mindering te worden gebracht:

0 fouten 0 scorepunten
1 fout of 2 fouten 1 scorepunt
3 of 4 fouten 2 scorepunten
5 of 6 fouten 3 scorepunten
7 of meer fouten 4 scorepunten

Bij een antwoord op een open vraag waarbij de kandidaat niet hoeft te antwoorden in een volledige zin, wordt niet de grammaticaliteit van het antwoord beoordeeld, maar de spelling wel. De reikwijdte van vakspecifieke regel 1 wordt hiermee voor antwoorden op deze open vragen beperkt.

Bij de beoordeling van de spelling dient uitgegaan te worden van de schrijfwijze volgens de Leidraad bij de Woordenlijst Nederlandse Taal (het Groene Boekje). Deze aftrekregeling geldt onverkort voor alle kandidaten.

- 2 Het is de kandidaat niet toegestaan telegramstijl te gebruiken bij vragen waarbij in volledige zinnen moet worden geantwoord. Aan een antwoord dat geheel in telegramstijl is weergegeven, dienen geen scorepunten te worden toegekend.
- Voor alle open vragen met een maximum aantal woorden geldt: indien een kandidaat een vraag herhaalt alvorens hij/zij tot een antwoord komt, worden de woorden tot aan het eigenlijke antwoord (conform het beoordelingsmodel) niet meegeteld.
- 4 Wanneer een antwoord op een open vraag het maximum aantal woorden overschrijdt, worden alleen de woorden van het antwoord tot het toegestane maximum in de beoordeling betrokken met inachtneming van vakspecifieke regel 3.

4 Beoordelingsmodel

Vraag Antwoord Scores

Aan het juiste antwoord op een meerkeuzevraag die betrekking heeft op de hoofdgedachte van de tekst worden 2 scorepunten toegekend.

Aan het juiste antwoord op de overige meerkeuzevragen wordt 1 scorepunt toegekend.

Tekst 1 Eco-extremisten

1 maximumscore 1

alinea 5

Opmerking

Het antwoord 'alinea 4' is niet goed te rekenen: in alinea 4 wordt alleen gedrag beschreven, niet de achterliggende ideologie.

2 maximumscore 1

alinea 11

3	Α	1	
4	В	1	
5	В	1	

6 maximumscore 3

- "een wereldbeschouwing die principieel technofoob is" (regels 74-75)
- "angst voor de destructieve en oncontroleerbare kracht van technologie" (regels 80-82)
- "een romantisch beeld van het pre-industriële tijdperk" (regels 83-85)

Opmerking

Niet goed is: "strijden voor de in hun ogen beheersbare en overzichtelijke wereld van toen" (regels 85-87)

Beoordeel de spelling.

7 B

8 maximumscore 1

De kern van een goed antwoord is:

De milieubeweging gaat voorbij aan wetenschappelijke inzichten / hecht te veel aan de eigen principes.

Ook goed:

Het gaat de aanhangers van de milieubeweging meer om de idee dan om de resultaten.

Maximumlengte van het antwoord: 20 woorden. Beoordeel de spelling en grammatica.

9 maximumscore 1

De kern van een goed antwoord is:

Je kunt niet uitkomen voor een eigenschap waarvan je je niet bewust bent.

Maximumlengte van het antwoord: 30 woorden. Beoordeel de spelling en grammatica.

10 maximumscore 2

De kern van een goed antwoord is:

- Met de afwijzende houding van de milieubeweging wordt de oplossing voor het probleem van dierenleed ondermijnd
- terwijl de milieubeweging juist zegt te strijden tegen dierenleed

1

Maximumlengte van het antwoord: 30 woorden. Beoordeel de spelling en grammatica.

11 maximumscore 2

De kern van een goed antwoord is:

- Weliswaar gebruiken (gematigde) milieubewegingen geen geweld
- maar het resultaat van hun acties is wel degelijk destructief

1

Maximumlengte van het antwoord: 30 woorden. Beoordeel de spelling en grammatica.

12 maximumscore 1

"Het zou (...) rond 1820." (regels 300-306)

Beoordeel de spelling.

13 maximumscore 5

• De aanhangers vinden de ideologie belangrijker dan de resultaten die ze bereiken

1

 Beide groeperingen zijn bang voor (de destructieve / oncontroleerbare kracht van) technologische veranderingen / zijn tegen technologie / willen vasthouden aan traditionele productiemethoden

1

 Beide groeperingen strijden voor de in hun ogen beheersbare en overzichtelijke wereld van toen

1

- Beide groeperingen plegen vernielingen en sabotage
 Leden van beide groeperingen zijn vaak goed opgeleid
- . . .

Opmerking

Niet goed rekenen: Beide groeperingen bereiken hun doel niet.

Maximumlengte van het antwoord: 70 woorden. Beoordeel de spelling en grammatica.

14 C

1

15 maximumscore 3

1, 3, 4, 8, 9

indien vijf elementen juist
indien vier elementen juist
2
indien drie elementen juist
1
indien twee of minder elementen juist
0

Vraaq Antwoord **Scores**

maximumscore 2 16

- "integrale oplossingen" 1 1
- "brede benadering van problemen (en oplossingen)"

Opmerking

Ook goed: "onderdeel zijn van een netwerk van honderden lokale en internationale bewoners-, milieu- en sociale organisaties".

Beoordeel de spelling.

17 maximumscore 2

De kern van een goed antwoord is:

- honger/armoede/voedselproductie (alinea 1)
- volksgezondheid/kindersterfte (alinea 2)
- milieuproblemen (alinea 4)

indien drie elementen goed 2 indien twee elementen goed 0 indien één element goed

Opmerking

Niet goed zijn antwoorden met een voorbeeldkarakter, zoals:

- kan blindheid voorkomen
- kan het vitamine A-gebrek drastisch verminderen
- kan bètacaroteen produceren, een stof die in het lichaam wordt omgezet tot vitamine A

Beoordeel de spelling.

18 maximumscore 3

drie van de volgende elementen:

- Tekst 1 noemt het voorbeeld van Ecover.
- Ook wordt gemeld dat de milieubeweging teruggrijpt op biologische landbouw, terwijl modernere technieken tot grotere opbrengsten leiden (en milieuvriendelijker zijn).
- Tot slot wijst Tekst 1 erop dat Milieudefensie genmodificatie afwijst
- en dat de Engelse Milieudefensie zich kant tegen kweekvlees.

per juist element 1

Maximumlengte van het antwoord: 50 woorden. Beoordeel de spelling en grammatica.

19 maximumscore 2

De kern van een goed antwoord is:

Genetische modificatie is niet gevaarlijk.

Opmerking

Niet goed is: Gezondheidsschade door gentech is geen serieus probleem.

Maximumlengte van het antwoord: 10 woorden. Beoordeel de spelling en grammatica.

20 maximumscore 1

in alinea 3

21 maximumscore 1

De kern van een goed antwoord is:

We weten niet (zeker) wat het effect van gentech over meerdere generaties is.

Opmerking

Niet goed is: het voorzorgsprincipe.

Maximumlengte van het antwoord: 20 woorden. Beoordeel de spelling en grammatica.

22 maximumscore 2

De kern van een goed antwoord is:

 Volgens tekstfragment 3 kan gentech ernstige gevolgen hebben voor de voedselveiligheid / kan gentech de gezondheid van dieren schaden

1

Volgens tekstfragment 3 leidt gentech tot monopolievorming

Opmerking

Niet goed is: genencrisis

Maximumlengte van het antwoord: 30 woorden. Beoordeel de spelling en grammatica.

23 maximumscore 1

De kern van een goed antwoord is:

In beide gevallen wordt een bepaalde partij ervan beschuldigd niet openlijk uit te komen voor de eigen mening / wordt een bepaalde partij ervan beschuldigd de eigenlijke motieven te verzwijgen.

Ook goed:

Beide partijen leggen de resultaten van wetenschappelijk onderzoek naast zich neer als hun dat uitkomt.

Maximumlengte van het antwoord: 25 woorden. Beoordeel de spelling en grammatica.

24 D 1

25 maximumscore 7

effect op	tekst 1	tekstfragment 2	tekstfragment 3
gezondheid van mens en/of dier	<al gegeven=""> kan helpen dierenleed te voorkomen</al>	wordt niet bedreigd door gentech (alinea 1)	wordt bedreigd door gentech (alinea 2)
milieu	is goed voor het milieu (alinea 6 en 8)	is niet schadelijk voor de natuur (alinea 2)	is schadelijk voor de natuur (alinea 2)
economie	helpt de economie (regels 146- 152)	versterkt monopolievorming (alinea 3)	versterkt monopolievorming (alinea 3) ook goed: vergroot de concurrentiekracht (alinea 1)

voor acht juist ingevulde cellen	7
voor zeven juist ingevulde cellen	6
voor zes juist ingevulde cellen	5
voor vijf juist ingevulde cellen	4
voor vier juist ingevulde cellen	3
voor drie juist ingevulde cellen	2
voor twee juist ingevulde cellen	1
voor een of geen juist ingevulde cel	0

Beoordeel de spelling.

Tekst 2 Het beeldscherm: mijn grote liefde en mijn tiran

26 maximumscore 1

De kern van een goed antwoord is: gezin en werk (regels 74-78)

Beoordeel de spelling.

27 maximumscore 3

vier van de volgende elementen:

- financiële schade
- verminderde schoolprestaties
- verminderde prestaties op het werk
- het verwaarlozen van mensen om je heen
- slaapgebrek
- agressief gedrag

indien vier elementen goed	3
indien drie elementen goed	2
indien twee elementen goed	1
indien één of geen element goed	0

Beoordeel de spelling.

28 maximumscore 1

De kern van een goed antwoord is:

Deze beeldschermgevoeligheid komt de vader-zoonrelatie ten goede / Door deze beeldschermgevoeligheid kan de vader beter met de zoon praten over diens fascinatie voor games.

Maximumlengte van het antwoord: 20 woorden. Beoordeel de spelling en grammatica.

29 maximumscore 4

vijf van onderstaande uitspraken:

- ledereen heeft wel een verslaving.
- Er bestaan ernstiger verslavingen (bijvoorbeeld die aan cocaïne of alcohol).
- Mijn zwakke plek is dat ik beeldschermgevoelig ben.
- Een verslaving kan het leven verrijken.
- Beeldschermverslaving richt relatief weinig schade aan.
- Je kunt ook veel plezier beleven aan beeldschermverslaving.
- Beeldschermverslaving kan met eenvoudige middelen worden bestreden.

indien vijf van bovenstaande elementen goed	4
indien vier van bovenstaande elementen goed	3
indien drie van bovenstaande elementen goed	2
indien twee van bovenstaande elementen goed	1
indien één of geen van bovenstaande elementen goed	0

Maximumlengte van het antwoord: 60 woorden. Beoordeel de spelling en grammatica.

30 maximumscore 1

De kern van een goed antwoord is:

Het gaat hier om de opvatting dat je met vrouwen niet kunt praten over gamen / dat gamen niets voor vrouwen is / dat vrouwen niets hebben met spelletjes.

Maximumlengte van het antwoord: 20 woorden. Beoordeel de spelling en grammatica.

31 maximumscore 2

drie van de volgende zinnen:

- "Hem losscheuren ... over mij." (regels 67-71)
- "Ik kan ... nodig hebben." (regels 71-74)
- "Of ik ... pad bracht." (regels 74-78)
- "Ik heb ... mijn methadon." (regels 95-97)

Ook goed:

"Bij zijn ... vrouw namelijk." (regels 91-94)

indien drie zinnen goed	2
indien twee zinnen goed	1
indien één of geen zin goed	0

Beoordeel de spelling.

32 B 1

Tekst 3 Megalomane types

33 C

34 maximumscore 1

alinea 6

35 maximumscore 3

vier van de volgende elementen:

- mode van de internationale topkwaliteit (regels 34-35)
- dorps-mbo (regel 35)
- (een) Cambridge aan het Katwijks Diep (regels 36-37)
- steenkolenengels (regel 39)
- onzinnige mode (regel 41)

indien vier juist benoemde elementen3indien drie juist benoemde elementen2indien twee juist benoemde elementen1indien een of geen juist benoemde elementen0

Beoordeel de spelling.

36 maximumscore 2

De kern van een goed antwoord is:

- Er is een eenzijdige focus op vakken die 'nut' zouden hebben en daarmee geld opleveren / De geesteswetenschappen zijn slachtoffer / worden in hun voortbestaan bedreigd / worden afgebroken (door dreigend gebrek aan continuïteit)
- Bij de aanstelling van hoogleraren heeft men meer oog voor financiële dan voor wetenschappelijk kwaliteiten / Er is sprake van morele corrumpering / Financiële belangen gaan vóór kwaliteit

1

1

Maximumlengte van het antwoord: 35 woorden. Beoordeel de spelling en grammatica.

37 maximumscore 1

De kern van een goed antwoord is:

het afschaffen van de medezeggenschap van het wetenschappelijk personeel (twintig jaar geleden)

Maximumlengte van het antwoord: 15 woorden. Beoordeel de spelling. Vraag Antwoord **Scores** maximumscore 2 38 De kern van een goed antwoord is: De universiteitsbestuurders nemen alle plannen van het ministerie over 1 zonder dat ze daar kritisch naar kijken / zonder dat ze daar draagvlak voor zoeken in de universitaire gemeenschap 1 Maximumlengte van het antwoord: 25 woorden. Beoordeel de spelling. 2 39 D 40 maximumscore 2 De kern van een goed antwoord is: de idioot hoge salarissen die deze mensen willen de schaalvergroting die ze nastreven de grootse bouwplannen het feit dat het college van bestuur zich steevast onbereikbaar houdt voor de wetenschappers indien drie juist benoemde elementen 2 indien twee juist benoemde elementen indien één of geen juist benoemd element 0

Incorrecte formuleringen en onjuist taalgebruik

Beoordeel de spelling.

41 Regeling met betrekking tot incorrecte formuleringen en onjuist taalgebruik in de antwoorden op open vragen

Voor fouten met betrekking tot incorrecte formuleringen en onjuist taalgebruik dienen volgens onderstaande aftrekregeling in totaal maximaal 4 scorepunten in mindering te worden gebracht:

0 fouten	0
1 fout of 2 fouten	1
3 of 4 fouten	2
5 of 6 fouten	3
7 of meer fouten	4
Zie Vakspecifieke regel 1 voor exacte aanwijzingen omtrent aftrek.	

5 Inzenden scores

Verwerk de scores van alle kandidaten per examinator in de applicatie Wolf. Accordeer deze gegevens voor Cito uiterlijk op 26 juni.

6 Bronvermeldingen

tekst 1	Eco-extremisten negeren bewust de wetenschap, Hidde Boersma, de Volkskrant,
	27 september 2014
tekst 2	Het beeldscherm: mijn grote liefde en mijn tiran, Thomas van Luyn, de Volkskrant,
	13 juni 2015
tekst 3	Weer megalomaan type uit universitair bestuur, Thomas von der Dunk, de Volkskrant,
	8 december 2014
tekstfragment 1	Technofobie, Hans Berkhuizen, de Volkskrant, 4 & 5 oktober 2014
tekstfragment 2	2 Gentech is voer voor illusies, Martijn Katan, NRC 19 & 20 april 2014
tekstfragment 3	Gentech: het paard van Troje met enthousiasme onthaald, Natasja Oerlemans en
	Niko Koffeman, Agrarisch Dagblad, 17 februari 2009